

krčmarica“ str. 581 nasl.) in mnoge druge. Tu vidiš, kaj je poezija! Naši mladi pesniki, ki omahavajo sem in tje in poprašujejo, kaj naj bi brali iz dobrega pesništva, lotijo naj se teh-le narodnih pesmij, da bodo umeli, kaj je poezija. Ob jednom se lahko prepriča vsakdo, ki globlje misli, kakšno moč ima krščanska vera na pesniškega duha narodovega. Da, vera je poezije gorko solnce, ki pokliče iz tal najlepše cvetke in jim da najprijetnejšo vonjavo.

Zato smo uredniku za ta snopič izredno hvaležni in želimo, da bi ta oddelek narodnega pesništva, namreč legendarnega, v obče, verskega značaja, podal v obilni meri, ker s tem bo njegova zbirka mnogo pridobila in bo ugajala tudi preprostemu ljudstvu.

Dr. Fr. L.

Elektrika, nje proizvajanje in uporaba. Spisal J. Šubič, c. kr. ravnatelj. V Ljubljani 1897. Vel. 8° Str. 96. Cena 60 kr. — Z velikim zanimanjem smo čitali novo knjigo o elektriki, prvo večje slovensko delo, v katerem pisatelj podaja, kakor v predgovoru omenja, olikanemu čitatelju v domači besedi način proizvajanja in uporabe elektrike. Ker je zanimanje za elektriko splošno in se njena uporaba vedno bolj in bolj širi, je bilo gotovo nujno potrebno, da je tudi naše slovstvo dobilo knjigo, času in napredku primerno. Za to delo sme biti slovenski narod gospodu pisatelju in „Slovenski Matici“ hvaležen.

Po vsebini deli pisatelj knjigo v dva dela: proizvodjanje in uporaba elektrike. Prvi del o proizvodjanju elektrike je izšel za leto 1897., in drugi del, o praktični uporabi elektrike, pričakujemo za letošnje leto.

Da težave pri sestavljanju take knjige niso majhne, je lahko umevno. Ni lahko pisati o stvari, katere teorija ni še dovršena, kjer se nam je zadovoljiti z več ali manj verjetnimi hipotezami. Druga težava je ta, da se morajo opisati kolikor mogoče vse nove izumitve. Morda se nobena vednost ni razvijala s toliko hitrico, s tako plodovitimi izumitvami, kakor uprav elektrika. Tretja težava, s katero se je bilo pisatelju baviti, je bil jezik. Samo ob sebi se umeva, da naša terminologija za to stroko ne more biti še dovršena, da je bilo zlasti za električne stroje treba mnogokrat iskati novih izrazov, da je bilo treba že same o sebi dostikrat težko umevne pojave razkladati kolikor možno poljudno in umevno. G. pisatelj pravi, da mu je bilo pri marsikaterem vprašanju treba ledino orati. To nalogo je pa pisatelj opravil jako povoljno, ogibal se je n-potrebni tujih izrazov, pač pa rabil vse, kateri so splošni v raznih jezikih. Knjiga se lahko bere in zanima čitatelja vseskozi, ako se hoče iz nje kaj prida učiti. Omenjamo, da ima lično zunanjo obliko in dobre podobe, ki pojasnjujejo tekst.

Želeli bi pa, da bi nam pisatelj koncem drugega zvezka podal zaznamek vseh tehničnih izrazov, kateri se nahajajo in se bodo nahajali v knjigi.

Ivan S—k.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1897.

Vjekoslav Klaić: *Bribirski knezovi od plemena Šubić do god. 1347.* — 8° str. 176. Cena 1 gl. 20 novč. — Pisatelj je v tej knjigi opisal najstarejšo zgodovino slavnega plemena Šubićev. Domovina te plemenite rodovine je nekdanja Bela Hrvatska, v današnji Dalmaciji, kjer se je to pleme naselilo v bibrirski župi na reki Krki. Tu je bil njihov plemenski grad Bribir. Volili so svoje župane; ko jim je pa na koncu 12. stoletja ogerski kralj podelil kot leno celo bibrirsko župo z vsemi gradovi in vasm, postali so fevdalni knezi. Sedaj je njihova moč rastla od leta do leta, tako da je za poslednjih kraljev iz hiše Arpadove ban Pavel I. skoraj kot neodvisen vladar vladal na Hrvaškem in v Dalmaciji. No, ko so prišli kralji iz hiše Anžuvincev, hoteli so zmanjšati moč bibrirskih knezov. Tako jim je kralj Ljudevit I. vzel l. 1347. njihovo trdnjavo Ostrovico, a v zameno jim dal grad Zrin „u slovinskoj zemlji“; tako so se prelevili v Zrinjske in si v času turških vojsk zaslužili trajen spomin. Klaić je prav zanimivo opisal zgodovino te slavne rodovine do časa, ko so se preselili v svojo novo domovino. Knjiga lepo in vestno pojasnjuje ne le zgodovino Šubićev, ampak sploh tedanjo dobo, pa zato želimo, da bi pisatelj svoje delo nadaljeval, kakor nam je nekoliko že obljubil.

Janko Barlè.

Zabavna knjižnica Matice Hrvatske. Svezak CC. „Kraljevič Radovan.“ Tragedija v pet čina. Napisala Ida Fürst. 8°, str. 76. Ciena 25 novč. — Snov je zajeta iz domače zgodovine in sicer iz leta 1091. po smrti znanega hrvaškega kralja Zvonimira. Ta je bil umorjen v domači vojski od svojih rojakov in je umiraje preklel svojo domovino, da pride pod žezlo tujcev. Njegovega jedinega sina Radovana je to prekletstvo bolelo in trdno je mislil, da se izpolni celo, ko bi postal on sam kralj. Zato pa se je branil krone hrvaške, dasi je svoj rod iskreno ljubil. Od krone ga je odvrčala najbolj Mara, lepa žena pohabljenega Kolomana, ki je, preziraje svojega moža (zakaj ga je neki vzela?), ljubila strastno kraljeviča Radovana. Tukaj že opominim, da se mi zdi čudno, nepojmljivo, zakaj je Radovan to ženščino tako verno poslušal, dasi ga ni z njo družila ne vez ljubezni, ne krone, ne dušne sorodnosti, skratka — nič. In vendar sam priznava, predno gre v smrt: „Ona me je na sve to navela. — Ona je svemu kriva.“ — Vladislav, kralj ogerski,

njegov stric, objavi Hrvatom alternativo: Ali vzemite Radovana za kralja, ali imate boj z mano! Po nedolgem prerekanju izberejo Hrvatje Radovana. Tega pa hudobna Mara zopet pregovori, da rojakom naravnost pové, kako tuje hoče ravnati z njimi. Zato ga odvržejo. Madjari začno boj. Med bojem spozna Radovan (in zopet ga do tega privede mlada ženska Nevenka, njegova prava ljubica), da je napak ravnal, ker je pahnil ljubljeno domovino v boj. Sam gre v boj in pade okrinkan od roke Nevenkinega očeta, ki ga ni poznal. To je skrčena vsebina. Res je sicer, da je bila ženska večkrat navor velikih dejanj in je vplivala tudi na največje može, ali tolika nesamostalnost, omahljivost in zavisnost od ženskih ne kaže Radovana moža, temveč babo. Junak tragedije pa bodi mož, ki ga v življenju občudujemo, ako hoče, da ob smrti z njim sožalujemo. Od pamtiveka so bile ženske pristopnejše praznim veram, mističkim domnevam in resnicam od moških, a v tej tragediji Nevenka prigovarja Radovanu, naj ne veruje toliko na uspeh prekletstva. In potlej, ko gre Radovan kot skesan, obtožen grešnik (toliko, da ne joka) od tolažeče Nevenke v boj, izgubiti moramo zadnjo iskro občudovanja, a tudi sožalja zanj. Dr. Tresić Pavičić sam pravi: „Nije svaki junak, koji pogine na bojnem polju, ili drugdje, odmah i tragičan.“ Dobro vem, da je baš to tragična krivda mladega kraljeviča, ker je preveč verjel Mari. Ali tragična krivda mora biti taka, da si jo lahko po človeško vsaj razlagamo, potem odpuščamo, da, včasih celo z drugimi vrlinami vred poveličujemo. A tega v njegovih krivdi ni. — Grozno prisiljen je začetek petega čina, ko mnogi hrvaški veljaki gledajo od daleč boj, v katerem gre za prostost domovine, in jeden vpraša: Ali naj tudi mi pritismemo? drugi pa odgovori mrzlosmešno: Nije još sila — nek se znoje! Seveda takrat še ni bilo „Feldgendarmerije“. Sploh ni čutiti, da bi preveval to delo tisti nevidni duh s težkimi, črnimi perutmi, ki ga tajnoplašno zaslu-timo v pravih tragedijah že v prvih činih. Vseskozi se vlečejo dovtipi neslanega Alma. Vnanja tehnika jedina je dobra in zato se bode dal „Radovan“ lahko uprizarjati in bo dosegel gotovo boljši uspeh pri gledalcu kot pri bralcu.

Svezak CCVI—CCVII. Simeon Veliki. — Tragedija v pet činova. — Spjevao Dr. Tresić Pavičić. 8°, str. 154. — Zares lepo dramatično delo. Zgodovinska, pripravna snov, nje vzorni, trdni ustroj, umetno zavozlani, jasno razpleteni dogodki, živi prizori, krasen, vnet jezik: vse to mora gledalca in bralca zadovoljiti. Skratka: tehniki notranji in vnanji ni nič oponašati. Ali Simeon, junak! Name je napravil tale vtisek: V drami ga dičijo mnoge čednosti, nežna očetovska ljubezen, poštenost v pogodbah, hrabrost, celo milobna mehkosrčnost (str. 79), a spremlja ga tudi ves čas ne več plemenita samozavest, temveč oholost, ki je včasih malone blodnoveličje. In to je

značajna poteza, ki nikomur ne vzbuja sočutja in je manjša tembolj, čim vidneje Simeonu tone zvezda sreče in slave. Tudi se mi zdi, da nam pesnik v drami ni pokazal celega Simeona, ki stoji v zgodovini (sodim iz vednostnega dodatka konec dela) višji nego v tej tragediji. Zgodovina ga nam slika kot književnika, apostola, državnika, poezija (pa preveč kot vojskovodjo. Seveda nam še zmerom budi sožalje smrt njega, nosilca takó mogočnih idej, a budila bi nam je še bolj, da je označil pesnik še jasneje njegovega res velikega duha.

Precej jednokopitne, mislim, so tiste vedne slutnje „grozne, užasne kobi“, ki bralca pripravljajo na katastrofo. Naj bodo take slutnje dušeslovno utemeljene, vendar spadajo že v predal šablone. — Veliki car je tragično zagrešil, hoteč podjarmiti ves Balkan, ne oziraje se na bratovska slovanska plemena, ki bi tudi rada uživala svobodo. In krasen je sklep tragedije, da pade junak v boju, ravno zoper tiste, zoper katere je zagrešil, Hrvate namreč in ne Grke, dasi je bil s temi v večnih razporih.

Kolikor mi je hrvaško dramatično slovstvo znano, lahko rečem, da spada ocenjeno delo med najboljše te stroke. Ako se spravi na oder z vso napravo in opremo, kakor jo je pesnik potanko narisal, napraviti mora veličasten vtisek.

Tri vesele igre. Napisao Ferdo Ž. Miler. 8°, str. 155. Cena 50 novč. — Stričeva oporuka. Prva kiša. Začarani ormar. — — Stričeva oporuka. Da osebe med sabo govore in se smatrajo za druge, nego so, ta umen (Fügung) je v veselih igrah prilično izrabljen. Vendar hrani v sebi še vedno mnogo zdravosmešnega. Posebno v tej veseli igri nam zadrega in nesporazumetje kar treh oseb, ki se nimajo za te, ki so, napravlja precej užitka. Nemajhna napaka dramatična pa je, da to motivuje konec igre to, kar nam je bilo izpočetka nerazložno. Bralcu in gledalcu vzame taka zakasnela motivacija veseli zános, do katerega ga je dvignil vrhunec dejanja. Gotovo so tovrstne veseloigre za igranje mnogo hvaležnejše kakor za čitanje, ker je bralec zbok vedne menje in hlimbe oseb naposled tudi sam ves zmešan, a gledalcu telesni obrazi vedno značijo pravo situvacijo. — Prva kiša. Sicer jednostavna vsebina, malo dejanja, ipak je razgovor med Arturom in Amelijo dobro pogojen in dušeslovno zadet. Tistim ženskim, ki so za najmanjši povod skrajnje ljubosumne in kar obupane, bodo ti prizori kratkočasni in poučni. — Začarani ormar je prav dobra vesela igra, ki bode zlasti z odra nedvomno rodila mnogo neprisiljenega smeha. V kratkem delcu, pa kako sta jasno označena Grga in Mato! Prvi budalast in nadut, drugi krepek, odprt značaj. Razvozanje zapletka se vrši vrlo zanimivo. Škoda le, da je zadnji prizor prerazblinjen in zato nima tolikega končnega učinka. — Vse tri vesele igre so lepi prispevki glediščnemu repertoarju. Anton Medved.